

Ben Zyskowicz uusimmassa Polemiikki-lehdessä: "Koko Suomi elää vakavasti perustuslain vastaisessa tilassa, jos yhdenvertaisuutta tulkitaan yleisesti samoin kuin perustuslakivaliokunta valinnanvapautta soten yhteydessä"

Perustuslakivaliokunnan varajäsen, kansanedustaja **Ben Zyskowicz** (kok.) kertoo olevansa yhä eri mieltä perustuslakivaliokunnan lausunnosta, vaikka hän ei jättänyt eriävää mielipidettään. Sen sijaa Zyskowicz äänestyytti monista kohdista.

- Mielestäni perustuslakivaliokunta toimi virheellisesti, kun se asetti täydellisen yhdenvertaisuuden ideaalin vaatimustasoksi sote-palveluille. Sellaiseen ei päästä koskaan ihmisten maailmassa.

Zyskowicz muistuttaa, että ylikireän yhdenvertaisuustulkinnan valossa nykyjärjestelmäkään ei täytä vaatimusta yhdenvertaisuudesta sote-palveluiden osalta.

- Eikä sivistyksellisten perusoikeuksien tai juuri minkään muunkaan osalta, jos yhdenvertaisuutta tulkittaisiin yleisesti siten kuin valiokunta tulkitsee valinnanvapausesityksessä. Tämän kaltaisella tulkinnalla koko Suomi elää vakavasti perustuslain vastaisessa tilassa.

Valiokunnan ratkaisun mukaan yhtiöittämisvelvollisuus on vastoin perustuslain 19. pykälän 3. momenttia, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystalvelut.

Zyskowicz tiivistää valiokunnan perustelun käytännön esimerkin kautta.

- Kyse oli siitä, että jos jossakin kunnassa toimiva ainoa sote-keskus menisi äkillisesti esimerkiksi konkurssiin, niin oman toimintansa yhtiöittämisestä johtuen maakunta ei muka pystyisi riittävän nopeasti turvaamaan kunnan asukkaille perussote-palveluja, hän sanoo ja jatkaa:

- Tämä argumentointi on käytännön toiminnan kannalta täysin kestänyt. Jokainen maakunta ja sen vastuulliset virkamiehet ryhtyisivät tällaisessa tilanteessa välittömästi tarpeellisiin toimiin sote-palvelujen turvaamiseksi. Esimerkiksi sovittaisiin konkurssipesän kanssa toiminnan häiriöttömästä jatkamisesta toistaiseksi maakunnan piikkiin. Mikään maakunta ei olisi yhtiöittämisvelvoitteen vuoksi joutunut jättämään asukkaitaan pulaan sillä tavoin kuin perustuslakivaliokunta halusi kuvitella.

Zyskowicz kertoo ihmetelleensä keskusteluilmapiiriä yhtiöittämisvelvoitteen ympärillä.

- Jos yksikin suomalainen media olisi viitsinyt selvittää lukijoitaan varten, miksi yhtiöittämisvelvollisuus on perustuslain 19. pykälän 3. momentin vastaista, se olisi huomannut, että valiokunnan perustelut ovat elävän elämän kannalta hölynpölyä.

Zyskowicz ei pidä mahdollisena, että virkamiehet ja hallitus olisivat tuoneet eduskuntaan tietoisesti perustuslain vastaisen esityksen.

- Teoreettisia ääritapauksia lukuun ottamatta kukaan ei pysty etukäteen varmasti sanomaan, onko jokin lakiesitys vastoin perustuslakia vai ei, sillä aina on kyse tulkinnasta, Zyskowicz toteaa.

Hänen mukaansa lakiesitys valinnanvapaudesta oli iso, vaativa ja uusi kokonaisuus valmistelijoillekin. Sellaista ei ollut koskaan aiemmin tehty. Tulkinnan siitä, onko jokin lakiehdotus sopusoinnussa perustuslain kanssa, tekee perustuslakivaliokunta.

Annika Lapintie: "Esityksen ongelmat olivat syvällä lakiesityksen "juuressa", joten ne eivät olleet korjattavissa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Lakiesitys on kirjoitettava uudelleen."

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja **Annika Lapintie** (vas.) ei dramatisoi tapahtunutta. Hänen mukaansa lakiesitys valinnanvapaudesta oli palautettava hallituksen uuteen valmisteluun, koska esityksessä oli perustavanlaatuisia ongelmia.

- Ongelmat olivat syvällä lakiesityksen "juuressa", joten ne eivät olleet korjattavissa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Lakiesitys on kirjoitettava uudelleen. Näin historiallisen suuren uudistuksen kohdalla lisäajan ottaminen oli välttämätöntä. Tärkeintä on saada toimiva ja hyvä laki, Lapintie sanoo.

Lapintie korostaa, että perustuslakivaliokunnan lausunto oli yksimielinen.

- Kun uudistus on poikkeuksellisen suuri, kuulumme valtiosääntöoppineiden lisäksi myös sosiaali- ja terveydenhuollon professoritason asiantuntijoita. Oikeastaan kaikkien viesti oli sama: aikataulu oli liian tiukka ja riskit kansalaisten yhdenvertaisten palveluiden kannalta liian suuria, Lapintie tähdentää.

Lapintie muistuttaa, että sote-asiantuntijat toivat julki hallituksen linjauksiin liittyvät ongelmat jo keväällä kuulemiskierroksen aikana. Myös lakia valmistelleet virkamiehet nostivat ongelmat esille. Lakiesityksessä ne oli kirjoitettu auki varsin rehellisesti.

- Valmistelevat virkamiehet eivät kuitenkaan anna eduskunnalle lakiesityksiä. Esityksen antaa hallitus ja se ratkaisee, millaisen lakiesityksen se antaa, Lapintie sanoo.

Sotea veivattu yli vuosikymmen

Sote-uudistusta on tehty yli vuosikymmenen ajan, mutta hallitus toisensa jälkeen on joutunut jättämään työn seuraavan käsiin. Esteiksi ovat nousseet joko poliittiset ristiriidat linjauksista tai perustuslaki – tai molemmat.

Pääministeri **Juha Sipilän** (kesk.) hallitus pääsi lähelle ”läpimenoa” laajoine lakiesityspaketteineen, mutta kesäkuun lopulla eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi kiistellyn lakiesityksen sote-palveluiden valinnanvapaudesta perustuslain vastaiseksi.

Kaikkiaan 41:stä lakipaketista ongelmallisimmaksi osoittautui juuri se, joka koskee valinnanvapautta, markkinoiden roolia julkisten palveluiden tuottajana ja viime kädessä sote-miljardien osittaista uusjakoa.

Suurimmat ongelmat valinnanvapauslakiesityksessä liittyivät perustason ja muiden laajan valinnanvapauden piirin sote-tuottajien yhtiöittämisvelvollisuuteen. Myös maakunnan oma perustason tuotanto olisi pitänyt yhtiöittää.

Toisaalta ongelmat liittyivät kireään aikatauluun. Uudistuksen olisi pitänyt astua voimaan vuoden 2019 alusta.

Lakiesitys palautettiin hallitukselle uuteen virkamiesvalmisteluun. Laajan sote- ja maakuntalakipaketin muut lakiesitykset odottavat nyt valinnanvapauslain valmistumista.

Uudistuksen voimaantulo siirtyy: sen on tarkoitus astua voimaan vuoden 2020 alusta. Samalla maakuntavaaleja on kaavailtu lykättäväksi lokakuulle 2018.

Lue laaja kooste Sote-uudistuksen välipyykistä Polemiikki-lehdestä (3/2017), joka ilmestyy 7. syyskuuta. Sote-välipyykkiä lehden kansijutussa pesevät myös perustuslakivaliokunnan varapuheenjohtaja **Tapani Tölli** (kesk.) ja varajäsen **Maarit Feldt-Ranta** (sd.) sekä laskentatoimen professori **Teemu Malmi** Aalto-yliopistosta ja valtiosääntöoikeuden emeritusprofessori **Mikael Hidén**.

Eeva-Liisa Hynynen
Polemiikki -lehti